

Kalendár ochrany lesa

SEPTEMBER

Premnoženie hrebenárky borovicovej – pahúsenice na kmeni (Záhorie, august 2016).

Podkôrny hmyz

V septembri už ochranárska aktivita lesného hospodára vykazuje určitý útlm v porovnaní s predchádzajúcimi mesiacmi, i keď ju nemožno podceňovať. Stále sa prednostne vyhládávajú a spracovávajú chrobačiare a ukončuje sa asanácia všetkých lapákov na podkôrny hmyz. Zhruba v polovici mesiaca sa končí kontro-

la feromónových lapačov, tie sa demontujú a sústredia na vykonanie údržby a opráv pred zimným uskladnením. Kontrolujú sa porastové steny. Objavujú sa nové ohniská výskytu podkôrneho hmyzu z letného rojenia, ktoré je potrebné spracovať. V ošetrených i neošetrených výsadbách ihličnatých drevín sa odporúča vykonať kontrolu úhynu sa-

deníc, spôsobenú tvrdoňom smrekovým *Hylobius abietis* L. a lykokazmi rodu *Hylastes* sp., ako podkladu pre prognózu, doplnenie výsadiieb a prípravu ich ochrany v budúcom roku. V listnatých porastoch venujeme pozornosť najmä dubovému a jaseňovému porastom, kde sa vyhládávajú a spracúvajú čerstvo uhynuté jedince. Naletené ťažbové

zvyšky uhádzané v letných mesiacoch, v ktorých sa nachádza podkôrny hmyz pripravený na prezimovanie je vhodné začať spaľovať.

Listožravý a cicavý hmyz

Skončil sa vývoj mnohých druhov listožravých škodcov a nastáva čas na vyhodnotenie priebehu roka, monitoring ich početnosti a plánovanie opatrení pre budúci rok.

September je vhodné obdobie napríklad na kontrolu populácie kôrovnice kaukazskej (*Dreyfusia nordmanniana*). Do polovice mesiaca je možné vykonať obranné ošetrenie proti škodcovi. Jesenný termín môže byť dokonca účinnejší ako jarný postrek. Treba použiť registrované prípravky na hornej hranici povolenej dávky. V prípade, že sa v auguste premnožila druhá generácia hrebenárok na borovici (hrebenárka borovicová *Diprion pini* alebo hrebenárka *D. similis*) alebo v bučinách štetinavec orechový (*Calliteara pudibunda*), je september vhodným obdobím na vyhodnotenie obranného zásahu vykonaného v minulom mesiaci a plánovanie opatrení pre budúci rok. Proti obidvom druhom sa dá zasiahnuť veľmi účinne letecky, niektorým z povolených prípravkov pre boj s listožravými škodcami.

V tomto mesiaci je možné začať s kontrolou početnosti ploskanky smrekovej (*Cephalcia abietis*). Kontrolujú sa počty lariev v pôdnych sondách. Podobne sa v pôde môžu začať kontrolovať pandravy chrústov (*Melolontha* spp.), ktoré koncom októbra zalezú hlbšie do pôdy a je ich už potom ťažšie nájsť.

Hubové ochorenia drevín

V porastoch so zastúpením jaseňa odporúčame vykonávať asanáciu silno napadnutých stromov hubou *Hymenoscyphus fraxineus* (defoliácia 60% a viac), najmä v porastoch kde dochádza k premnoženiu lykokaza jaseňového (*Hylesinus fraxini*). V dubinách vykonávame jesennú kontrolu zdravotného stavu dubín zo zreteľom na tracheomykóz-

Rýchle spracovanie kalamity - najúčinnjší spôsob ochrany smrekových porastov pred podkôrníkmi.

ne ochorenia. V tomto období dokončujeme vyznačovanie kalamitných ťažieb v dubinách, pričom sa vyznačujú odumierajúce a odumreté stromy (4. a 5. napadnutia). V bukových mladinách kontrolujeme výskyt nekrotických ochorení spôsobených hubami z rodu *Nectria*. Pri výskyte uvedeného ochorenia je nevyhnutné plánované výchovné zásahy vykonávať mimo vegetačného obdobia, kedy je možnosť prenosu ochorenia minimálna. Hlavný dôraz je potrebné venovať negatívnemu výberu, odstraňovaniu jedincov s viditeľnými vonkajšími prejavmi ochorenia. V starších porastoch kontrolujeme výskyt drevokazných a parazitických húb, tak na koreňoch, ako aj na kmeňoch. Prítomnosť plodníc podpňovky poukazuje na infekciu stromu týmto nebezpečným patogénom. Stromy silne napadnuté hubovými patogénmi vyznačujeme a spracovávame ich v priebehu zimných mesiacov. Preventívne je vhodné čerstvo vzniknuté rany ošetriť vhodnými prípravkami obsahujúcimi fungicídne látky.

■ Boj s nežiaducou vegetáciou v nárastoch a kultúrach

Na plochách určených pre nasledujúce jesenné a jarné zalesnenie možno začať s chemickou prípravou plôch, pričom na plochách

určených pre výsadby sa odporúča potlačiť rast bylinnej a krovitej vegetácie postrekom na list herbicídmi zo skupiny prípravkov s účinnou látkou *glyphosate* (4,0–6,0 l/ha) alebo *clopyralid* (0,4–1,2 l/ha). Pri očakávanej úrode semena je vhodné vykonať prípravu prostredia pre prirodzenú obnovu prípravkami na báze glyfosátu, ošetruje sa v pruhoch alebo plošne, podľa stavu zaburinenia plôch. Nežiaduce dreviny, pňové a koreňové výmladky a krovitý podrast sa odstraňujú vypilovaním, s bezprostredným ošetrením rezných plôch pníkov (postrekom, resp. náterom) prípravkami s arboricídny účinkom. Pri výške nad 1,0 m ich treba najprv spiliť (prípadne ošetriť rezné plochy) a postrekovať na list až vymladzujúce výhonky. V porastoch po rubných ťažbách je vhodné takto ošetrovať pňové listnáčov na zamedzenie ich pňovej a koreňovej výmladnosti.

■ Škody zverou

V tomto období vrcholia prípravy na realizáciu ochrany mladých lesných porastov proti zimnému odhryzu. Výber správnej metódy ochrany závisí od viacerých okolností. Rozhodujúcimi sú druhová skladba porastov, úroveň zazverenia a s tým súvisiace predpokladané zimné

koncentrácie zveri. V porastoch v blízkosti krmných zariadení, na južných a juhozápadných expoziáciách a výslnných hrebeňoch treba spravidla použiť účinnejšie metódy ochrany, ako je budovanie oplôtkov. V druhej polovici mesiaca sú už tohtoročné výhony zdrevnatené a je možné začať s ochranou proti zimnému odhryzu repelntnými prípravkami. Tieto nanášame na terminálne výhony v dostatočnej vrstve prostredníctvom aplikačných jednotiek, alebo gumenou rukavicou s textilnou vložkou. Sadenice chránime aj mechanickými prostriedkami ako sú sieťoviny, fólie a pod.

■ Lesné škôlky

Pokračuje sa v kontrole pandráv chrústov pomocou pôdnych sond tam, kde sa predpokladá ich zvýšený stav. Na úhorových plochách likvidujeme burinu celoplošne pričom na plochách určených pre výsadby sa odporúča potlačiť rast bylinnej a krovitej vegetácie postrekom na list herbicídmi zo skupiny prípravkov s účinnou látkou *glyphosate* (4,0–6,0 l/ha) alebo *clopyralid* (0,4–1,2 l/ha). Škôlkovanie ukončíme do polovice mesiaca. Semenáčky zaškôlkované neskôr bývajú poškodzované vymfzaním. Ak semenáčky na nekrytých substrátoch nedostatoč-

ne vyzrievajú, aplikujeme roztoky draselných a fosforečných hnojív a obmedzíme zavlažovanie.

Táto publikácia vznikla vďaka podpore Agentúry na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy č. APVV-14-0567 „Informačný a varovný systém pre invázne organizmy v lesnom a urbánnom prostredí“, APVV-0707-12 pre projekt „Výskum vplyvu disturbančných faktorov na dlhodobý vývoj zdravotného stavu lesov Slovenska“. Tento článok vznikol vďaka podpore projektu č. 08V0301 „Výskum a vývoj pre inovácie a podporu konkurencieschopnosti lesníckeho sektora“, financovaného z prostriedkov štátneho rozpočtu MPRV SR. Táto práca bola podporovaná Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy č. APVV-0111-10 pre projekt „Ekofyziologické a priestorové aspekty vplyvu sucha na lesné porasty v podmienkach zmeny klímy“.

Roman Leontovyč, Andrej Kunca, Jozef Vakula, Milan Zúbrik, Juraj Galko, Miriam Maľová, Peter Kaštier, Andrej Gubka, Slavomír Rell, Christo Nikolov, Bohdan Konôpka, Valéria Longauerová, Slavomír Findo